

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.IV.20.181/2013/3. szám

A Szegedi Ítéltábla a Bódog Ügyvédi Iroda (ügyintéző: Dr. Bódog Zoltán ügyvéd) által képviselt **(felperes neve, címe)**alatti lakos felperesnek – **(felszámolószervezet neve, felszámolóbiztos neve)** részéről meghatalmazott Dr. Mrázik Mária Ügyvédi Iroda (ügyintéző: Dr. Mrázik Mária ügyvéd) által képviselt **(alperes neve "f.a.", címe)** alatti székhelyű alperes ellen tagsági jogviszonnyal kapcsolatos vita iránt indított perében a Kecskeméti Törvényszék 2013. január 24. napján kelt 3.G.40.232/2012/7. számú ítéletével szemben az alperes 8. sorszám alatt előterjesztett fellebbezése folytán lefolytatott másodfokú eljárásban – tárgyaláson kívül - meghozta a következő

Í T É L E T E T :

Az elsőfokú bíróság ítéletét az alábbiak szerint újraszövegezve helybenhagyja. A bíróság megállapítja, hogy a felek között 2008. november 28. napján és 2010. január 7. napján takarékbetéti szerződés jött létre, továbbá a takarékbetétkönyvek 3. oldalán található „A jelen szerződés tárgyát képező betét a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. sz. törvény alapján nincs biztosítva” szövegű kikötés érvénytelen.

Kötelezi az alperest, fizessen meg az államnak – külön felhívásra – 48.000,- (Negyvennyolcezer) Ft le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I N D O K O L Á S :

A felperes 2008. november 28. napján N° 1... sorszámon névre szóló takarékbetétet nyitott az alperesnél 57.800.000,- Ft betét elhelyezésével egy év lekötéssel 4,4 % fix kamat mellett. A takarékbetétkönyvben szereplő Általános Szerződési Feltételek (10. oldal, 16. pont) szerint a betétre fennáll az Országos Betétbiztosítási Alap helytállási kötelezettsége. A takarékbetétkönyv belső oldalára bejegyzésre került a „nagyösszegű részjegy” szöveg, továbbá a 3. oldalára „A jelen szerződés tárgyát képező betét a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. sz. törvény alapján nincs biztosítva” bélyegzőlenyomat. Az alperes a két részletben történő befizetésről 2008. november 28. napján kiállította a 49500, illetve a 49488 számú befizetési pénztárbizonylatot, melyen a megjegyzés rovatban „részjegy vétel/jegyzés” szerepel. A betétkönyvben 2009. június 8. napján

182.775,- Ft „osztalék” jóváírása és ugyanezen a napon az összeg kifizetése történt, erről

kifizetési pénztárbizonylatot (24047, 24048 számú) állítottak ki, a megjegyzés rovatban „részjegy osztalék kifizetés” szerepel. 2009. november 30. napján 7.200.000,- Ft kifizetés történt, a kiállított kifizetési pénztárbizonylat (50828 szám) megjegyzés rovatában „részjegy eladás/felmondás” szerepel. 2010. május 28. napján 1.774.795,- Ft, 2010. december 24-én 600.000,- Ft „osztalék kifizetését” rögzítették a takarékbetétkönyvben. Ekkor a takarékbetétkönyv egyenlege 50.000.000,- Ft volt.

A felperes 2010. január 7. napján N° 2... számon szintén névre szóló takarékbetétkönyvet nyitott 2.500.000,- Ft betét elhelyezésével egy év lekötéssel 4,4 %-os fix kamat mellett. A takarékbetétkönyvben szereplő Általános Szerződési Feltételek (10. oldal, 16. pont) szerint a betétre fennáll az Országos Betétbiztosítási Alap helytállási kötelezettsége. A takarékbetétkönyv belső oldalára bejegyzésre került a „nagyösszegű részjegy” szöveg, továbbá a 3. oldalára „A jelen szerződés tárgyát képező betét a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. sz. törvény alapján nincs biztosítva” bélyegzőlenyomat. A befizetésről 2010. január 7. napján a 934 számú befizetési pénztárbizonylat került kiállításra, melynek megjegyzés rovatában „részjegyvétel/jegyzés” szerepel. A betétkönyvből 2011. március 4. napján 500.000,- Ft került visszafizetésre. A 9976 számon kiállított kifizetési pénztárbizonylat megjegyzés rovatában „részjegyeladás/felmondás” megjegyzés szerepel. Ekkor a takarékbetétkönyv egyenlege 2.000.000,- Ft volt.

A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete a 2011. június 28. napján meghozott JÉ-I/B-350/2011. számú határozatával felügyeleti intézkedést alkalmazott az alperessel szemben, majd a 2012. június 1. napján kelt H-JÉI1277/2012. számú határozatával az alperes tevékenységi engedélyét visszavonta. Ez alapján a Kecskeméti Törvényszék Cégbírósága 03-02-000282/157. számú végzésével 2012. június 1. napjával elrendelte az alperes végelszámolását.

A felperes 2012. június 25. napján kelt levelével kérte a végelszámolótól 52.000.000,- Ft-os takarékbetéti szerződésből származó hitelezői igénye nyilvántartásba vételét. A végelszámoló 2012. augusztus 27. napján kelt 10104/2012. számú válaszlevelében arról tájékoztatta, hogy a követelés vizsgálatakor megállapította, hogy a takarékszövetkezet a követelés összegével azonos mértékű részjegy jegyzést tart nyilván. A szövetkezet alapszabálya szerint ez a nyilvántartása az ellenkező bizonyításáig igazolja a tagsági jogviszony keletkezését, fennállását és megszűnését.

A Fővárosi Törvényszék 27.Fpk.01-12-011187/3. számú végzésével elrendelte az alperes felszámolását, melynek kezdő időpontja 2012. október hó 12. napja.

A felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy az alperessel nem áll fenn tagsági viszonya, a N° 1... és a N° 2... számú takarékbetétkönyvben elhelyezett összegek nem részjegynek, hanem takarékbetétnek minősülnek és a takarékbetétkönyvek első oldalán szereplő „nagyösszegű részjegy” szöveg érvénytelen. Hivatkozott a szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény 42. § (1) bekezdésére, továbbá a 43. § (1) és (2) bekezdésére és a 45. §-ára, valamint az alperes alapszabályára és szervezeti működési szabályzatára. Előadta, az alperes végelszámolójától a hitelezői igény bejelentését követően kapta kézhez a 2008.

- 3 -

Pf.IV.20.181/2013/3. szám

november 28. napján aláírt „belépési nyilatkozatot”, ennek aláírására azonban nem

emlékszik, az okiratot, annak végelszámolótól történő átvételéig nem ismerte. A N° 1... számú takarékbetét vonatkozásában sem minősül tagnak, mivel belépési nyilatkozat alapján mind a mai napig nem kapott értesítést az igazgatóság döntéséről a tagfelvételi kérelme elfogadása, vagy elutasítása tárgyában. A N° 2... számú takarékbetétkönyv nyitásakor, illetve a betét elhelyezésekor sem belépési nyilatkozatot, sem tagfelvételi kérelmet nem írt alá, ez esetben sem ismerte el magára nézve kötelezően a szövetkezeti alapszabályt és nem vállalt a szövetkezet céljainak megvalósításában vagyoni, illetve személyes közreműködést. A végelszámoló 2012. augusztus 27. napján kelt leveléből értesült arról, hogy a két takarékbetétkönyvben elhelyezett összeget vagyoni hozzájárulásnak, részjegynek minősítik, és erre hivatkozással a követelését a végelszámoló vitatta. A végelszámoló állítását hitelt érdemlően nem igazolta, a takarékszövetkezet hiteles tagnyilvántartását, illetve szervezeti és működési szabályzatát, valamint létesítő okiratát nem mutatta be. Az általa nyitott takarékbetétkönyv, mint ahogy az az előlapon is olvasható, a felek kölcsönös akaratnyilatkozatán alapuló betéti szerződés, és semmilyen módon nem alkalmas szövetkezeti tulajdonosi jogokat megtestesíteni, illetőleg deklarálni. Az egyoldalúan, előtte ismeretlen időpontban kézzel beírt „nagyösszegű részjegy” bejegyzés alkalmatlan egy esetleges szerződés módosítására, tekintettel arra, hogy egyoldalú, beíró fél által alá nem írt, a másik fél által el nem fogadott ügyletről van szó, melyből következően a bejegyzés alkalmatlan arra, hogy szerződést módosítson, így - a Ptk. előírásai alapján - a „nagyösszegű részjegy” tekintetében érvénytelen. A bejegyzésből még arra sem lehet következtetni, hogy az milyen típusú részjegy (befektetési, tulajdonjogot megtestesítő stb.).

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Állította, a felperes 2008. november 28. napja óta nyilvántartásában tagként szerepel 520 db egyenként 100.000,- Ft névértékű részjegy jegyzésével. A tagsági jogviszony igazolására állította ki a N° 1... számú fenntartásos takarékbetétkönyvet, melyet „nagyösszegű részjegy” bejegyzéssel látták el, és a bélyegzőlenyomat alapján a felperessel közölték, hogy az OBA a befektetést nem biztosítja. A felperes 2010. január 7-én újabb 2.500.000,- Ft befizetése mellett ismételt részjegy jegyzést végzett. A kiállított N° 2... számú betétkönyvet is „nagyösszegű részjegy” bejegyzéssel látták el, illetve a bélyegzőlenyomat alkalmazásával kizárták az OBA biztosítását. Az Sztv. 44. § (2) bekezdése a részjegy alakiságát tételesen nem határozza meg, csak a lényeges tartalmi elemeket szabályozza. A lényeges elemek a „takarékbetétkönyvben” szerepelnek. Az összegek befizetésével egy időben készültek a befizetési pénztárbizonylatok. A felperes 2008. november 28-án a részjegy jegyzése mellett belépési nyilatkozatot is aláírt. A tagfelvételtől szóló igazgatósági határozat felperes részére történő kézbesítését igazoló okiratot nem talált. A kifizetésekről készült pénztárbizonylatok osztalék címén történt kifizetéseket rögzítettek. A pénztárbizonylatokon szerepel a befizető/fellevő neve, aláírása, a megjegyzés rovatban a befizetés célja, illetve a kifizetés jogcíme. Hivatkozott a Ptk. 200. § (1) bekezdésére, mely szerint a szerződés tartalmát a felek szabadon állapítják meg. A szerződésre vonatkozó rendelkezésektől egyező akarral eltérhetnek, ha jogszabály

az eltérést nem tiltja. A felperes és az alperes együttes jelenlétében kellett, hogy megtörténjen a „nagyösszegű részjegy” bejegyzés, nem pedig utólagosan a másik fél tudta nélkül, azaz nem egyoldalúan jött létre az okirat módosítása.

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy a felperes nevére 2008. november 28. napján az alperes által kiállított N° 1... számú és a 2010. január 7. napján kiállított N° 2... számú takarékbetétkönyvek első oldalára bejegyzett „nagyösszegű részjegy” és a 3. oldalon található „a jelen szerződés tárgyát képező betét a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény alapján nincs biztosítva” szövegű bélyegzőlenyomat érvénytelen, és a felperes által ezen takarékbetétkönyvekben elhelyezett összeg takarékbetétnek minősül. Megállapította, hogy a felperes és az alperes között tagsági viszony nem áll fenn. Kötelezte az alperest, fizessen meg a felperesnek 61.400,- Ft perköltséget. Az ítélet indokolása szerint a perben eldöntendő kérdés egyrészt az volt, hogy a felperes szövetkezeti tagsági jogviszonyt létesített-e az alperesnél, másrészt a perbeli okiratok, mint részjegyek megfelelnek-e a szövetkezeti törvény által előírt követelményeknek, illetőleg vizsgálni kellett a Ptk. 234. § (2) bekezdésére figyelemmel, hogy a felek szándéka megfelelt-e más, adott esetben a takarékbetét-szerződés érvényességi kellékeinek. Kérdés volt, az alperes a felperest, illetőleg az általa elhelyezett perbeli megtakarításait a belső dokumentumaiban, analitikájában hogyan tartotta nyilván. Ennek megítélésakor a tagfelvételi eljárásra vonatkozó törvényi és alapszabályi, valamint szervezeti és működési szabályzati rendelkezéseket kellett alapul venni.

A felperes megállapítási keresetet terjesztett elő, annak jogszabályi feltételei fennállnak, mivel az a felperes jogainak az alperessel szemben való megóvása végett szükséges – miután a tagsági jogviszony hiánya a perbeli takarékbetétkönyvben elhelyezett összegek betétnek történő minősítése esetén az OBA megtérítési kötelezettsége fennáll – és a jogviszony természeténél fogva a felperes teljesítést nem követelhet. A szövetkezetekről szóló 1992. évi I. törvény 43. § (1) és (3) bekezdése alapján kell vizsgálni a szövetkezeti taggá válás feltételeit. Ezek alapján a taggá váláshoz tagfelvételi kérelem, valamint az igazgatóság pozitív döntése szükséges, melyeket a felperes esetében az alperes nem tudott felmutatni. Ebből az következik, hogy tagsági jogviszony nem jött létre, függetlenül attól, hogy az alperes a felperest tagként kezelte. A szövetkezeti tagsági jogviszony csak a törvényben és az alapszabályban meghatározott módon jöhet létre, e szabályozás kifejezett döntést, határozathozatalt kíván meg a tagfelvétel kérdésében, ráutaló magatartással tagsági viszony nem keletkezhet. Az alperes álláspontját a formai követelményeken túlmenően a számviteli nyilvántartással sem igazolta. Az alperes nem vezetett elkülönített részjegy- és tagnyilvántartást, nem tudja tételes analitikával alátámasztani a jegyzett tőke kimutatásáról szóló főkönyvi számlaállományát, a tőkehelyzet kritikus voltának elfedésére látszat-intézkedéseket hozott. Ennek tipikus példája volt a takarékbetétkönyvek törvényellenes módon részjeggyé történő átminősítése, amely látszólag növelte az alperes saját tőkéjét, és egyben szavatoló tőkéjét.

A szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény (új Sztv.) 44. §, valamint 51. § - 53. § rendelkezéseire, valamint a 44. § (1) bekezdésére és a Ptk. 234. § (1) bekezdésére utalva megállapította, tagsági jogviszony létrejött hiányában a részjegy semmissége folytán a felek közötti jogviszony megfelel a Ptk. 533. § értelmében a betéti szerző-

- 5 -

Pf.IV.20.181/2013/3. szám

dés érvényességi kellékeinek. A Ptk. 240. § (1) bekezdése szerint, ha a jogszabály kivételt nem tesz, a felek közös megegyezéssel módosíthatják a szerződés tartalmát, vagy megváltoztathatják kötelezettségvállalásuk jogcímét. A kialakult bírói gyakorlat szerint az államnak a takarékbetétben elhelyezett összegek visszafizetéséért való felelőssége

jogszabályon alapul, és mint ilyen nem függ a felek megállapodásától (BH 1997. évi 356. számú jogeset). A takarékbetétet a pénzügyintézet veszi át takarékbetétkönyv vagy más okmány ellenében. A fenti jogszabályhelyek értelmezésében okmány a pénz elfogadójának üzlete körében kiállított okirat, ami lehet takarékbetétkönyv, vagy ahhoz hasonló más okirat. A perbeli esetben takarékbetétkönyv kiállítására, nem pedig más okmány, így részjegy-okmány átadására került sor. A felek között takarékbetét-szerződés jött létre, ez a minősége nem változott meg azzal, hogy akár megnyitáskor, akár későbbi időpontban a keresettel támadott szövegrészek oda feljegyzésre kerültek, és ezáltal a felek a takarékbetétkönyvet más célra használták. A laikus, pénzügyi ismeretekkel nem rendelkező felperes által aláírt pénztárbizonylatok nem pótolják a kifejezett tagfelvételi kérelmet és az előírt szigorú eljárási rendet, melynek eredménye a szövetkezeti tagsági viszony létrejötte, ami személyes közreműködést és a vagyoni hozzájárulás erejéig helytállási kötelezettséget von maga után. A takarékbetétkönyv generációk óta alkalmazott, elterjedt megtakarítási forma, a „nagyösszegű részjegy”, illetve „osztalék” bejegyzések nem lehetnek alkalmasak a takarékszövetkezettel, mint pénzügyintézetrel a bizalmi elv alapján létrejött jogviszony gyökeres megváltoztatására. Annál is inkább, mert az alperes kibocsátotta, használta a takarékszövetkezeti részjegy megnevezésű okmányt is, mely tényről a bíróságnak hivatalos tudomása van. Nyilvánvaló, hogy az alperessel jogviszonyban álló személyek számára ez a két okirat tette egyértelművé, hogy az elhelyezett pénzbetét milyen célokat szolgál és polgári jogi alapelvet (Ptk. 4. § (1) bekezdés) sért, ha az egyiket éppen a másik céljaira kívánta az alperes felhasználni. Az alperes nem tudta bizonyítani, hogy részjegy-okmány kiállítására került sor, csupán az általa vezetett nyilvántartásra hivatkozott, mellyel szemben az alperesi alapszabály szerint is ellenbizonyításnak van helye. A felperes helyesen érvelt, amikor a tagsági kérelem és az igazgatósági határozat bemutatását kérte, miután azonban azt az alperes szolgáltatni nem tudta, a törvényszék a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján az alperes terhére értékelte, hogy a tagsági jogviszony keletkezésére vonatkozóan semmilyen okirattal nem rendelkezik. A bíróság nem fogadta el az alperes azon hivatkozását, miszerint nem tiltotta semmi, hogy a takarékbetétkönyvet a felek más célra használják fel, mert ahhoz szintén a Ptk. 240. § (1) bekezdése szerinti közös megegyezésre lett volna szükség.

Az ítélettel szemben az alperes terjesztett elő fellebbezést, melyben kérte annak megváltoztatását és a kereset elutasítását. Továbbra is állította, a felperes 2008. november 28. napján a befizetéssel egyidejűleg „belépési nyilatkozatot” is aláírt, az okirat tartalma szerint felperes a takarékszövetkezet tagja kívánt lenni. A tagfelvételi kérelmet az igazgatóság a 2008. december 19-i ülésén elfogadta. A felperes a takarékszövetkezet tagnyilvántartásába 2008. november 28-i nappal bevezetésre került. A tagsági jogviszony létrejötte körülményeit megvizsgálta, azt a tényt azonban, hogy az igazgatósági határozat a felpereshez eljutott, igazolni nem tudta, az erre vonatkozó igazolások nem álltak rendelkezésére. A részközgyűlés jelenléti ívében a felperes neve szerepel függetlenül attól, hogy azokon részt vett-e. A takarékszövet-

kezet nagy létszámára tekintettel küldöttgyűlést hívott össze, a tagok korábban választott küldöttekkel bonyolították le a legfőbb szerv ülését. A felperesnek személyre szóló meghívást nem kellett eljuttatni, hiszen küldöttek látták el a legfőbb szerv feladatait, a részközgyűlésekre pedig hirdetmény útján hívták a tagokat. Fenntartotta azon álláspontját is, hogy a teljesített kifizetések jogcíme egyértelműen bizonyította a felperes részére, hogy tagsági jogviszonnyal rendelkezik az alperesi takarékszövetkezeteknél, és ez ellen

kifogással az évek folyamán nem élt. Az osztalékok kifizetésére a küldöttgyűlési határozatok alapján került sor és a küldöttgyűlések osztalék előleg kifizetéséről is döntöttek, amely alapján felperes részesedhetett az év elején is osztalékban. A becsatolt kifizetési pénztárbizonylatok alapján osztalék került kifizetésre a felperes részére. A felperes részjegyei névértékét növelhette annak érdekében, hogy magasabb összegű részesedést kapjon a szövetkezet eredményéből az alperesi takarékszövetkezet magas, 5,75 %-os osztalékot fizetett a tagjai részére.

A PSZÁF által lefolytatott célellenőrzés során feltárt hiányosságok rendezése során elsődleges feladat volt, hogy a tagnyilvántartást a vezetőség módosítsa, ennek során a felperes tagsága nem került törlésre. Alperes továbbra is tagként kezelte a felperest a vagyoni hozzájárulása teljesítése alapján. Mindebből az következik, hogy a felperes nem takarékbetét-szerződést kötött, hanem vagyoni hozzájárulást teljesített, a tagsági jogviszonyát nem vitatta, annak megszüntetését nem kérte a végelszámolási eljárást megelőzően. Amennyiben elfogadnák, hogy felperes tagsági jogviszonya nem jött létre, mert a taggá válás a szövetkezeti törvény és az alapszabály kógens szabályaiba ütköző módon történt, annak nem az a következménye, hogy a teljesített vagyoni hozzájárulást takarékbetét-szerződéssé lehet nyilvánítani. A szövetkezeti törvény rendelkezése alapján, ha nem jön létre a tagsági viszony, a teljesített vagyoni hozzájárulás visszajár. Eszerint a felperes követelése a befizetett összeg erejéig, mint jogalap nélküli gazdagodás érvényesíthető. Fenntartotta azon álláspontját, miszerint a részjegy-okmányként alkalmazott takarékbetétkönyv nem alapozza meg azt a körülményt, amely alapján a tagsági jogviszony létre nem jött okán a felperes követelését a bíróság mint takarékbetét-szerződést minősítse és ezt tekintse a felek eredeti szerződési akaratának. A felek között szerződésmódosításra közös megegyezéssel került sor akként, hogy valamennyi bejegyzéssel egyidejűleg annak jogcímét egyértelműen megjelölő pénztári bizonylatokkal tájékoztatta a felperest a pénzügyi művelet mikéntjéről, és azt a felek aláírásukkal meg is erősítették. A takarékbetétkönyv részjegy-okmányként való felhasználását jogszabály nem tiltotta. A felperes azon szándéka, hogy takarékbetétet kíván elhelyezni az alperesi szövetkezetnél, nem bizonyított. Mindebből következik, hogy a hivatkozott állami felelősség a takarékbetétek visszafizetéséért csak akkor áll fenn, ha a felek akaratára takarékbetét elhelyezésére irányul. Jelen esetben bizonyítottan a takarékbetéti okmány elejéről leválasztható névlap- és azonosítási lap tartalmazta a „nagyösszegű részjegy” feliratot, ami ugyanakkor került bejegyzésre, amikor a felperes a vagyoni hozzájárulást befizette.

A fellebbezés alaptalan.

A felperes keresete arra irányult, a bíróság állapítsa meg, hogy a felek között takarékbetét-szerződés jött létre.

- 7 -

Pf.IV.20.181/2013/3. szám

A Pp. 123. §-a szerint megállapításra irányuló kereseti kérelemnek csak akkor van helye, ha a kért megállapítás a felperes jogainak az alperessel szemben való megóvása végett szükséges, és a felperes a jogviszony természeténél fogva vagy a kötelezettség lejártának hiányában vagy valamely más okból teljesítést nem követelhet. A megállapítási kereset indításának tehát két együttes feltétele van, éspedig a jogvédelem szükségessége, valamint a teljesítés követelésének a kizártsága.

A végelszámolás alá került alperesi takarékszövetkezetnél a felperes a végelszámolás

elrendelését követően hitelezői igényét takarékbetét-szerződésből származó követelés jogcímre alapítva bejelentette és kérte hitelezői igényének nyilvántartásba vételét, valamint a végelszámoló intézkedését az Országos Betétbiztosítási Alap felé. A végelszámoló, majd a felszámoló a kérelem teljesítését megtagadta arra hivatkozással, hogy a felek között takarékbetét-szerződés nem jött létre.

A hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 176/A. § (1) bekezdése szerint a szövetkezeti formában működő pénzügyi intézmény végelszámolására vagy felszámolási eljárására a Cstv. rendelkezéseit kell alkalmazni.

A csődeljárásról és felszámolási eljárásról szóló 1991. évi IL. törvény (Cstv.) 38. § (3) bekezdése szerint a felszámolás kezdő időpontjától a gazdálkodó szervezet ellen a felszámolás körébe tartozó vagyonnal kapcsolatos pénzkövetelést csak a felszámolási eljárás keretében lehet érvényesíteni azzal, hogy a Cstv. 38. § (2) bekezdése értelmében a felszámolás kezdő időpontja előtt indult peres eljárások a korábban eljáró bíróság előtt folytatódnak. A pénzkövetelés érvényesítése céljából a felszámolás kezdő időpontja előtt indított eljárás a hitelezőt nem mentesíti a 28. § (2) bekezdésének f) pontjában és a 46. § (7) bekezdésében foglalt kötelezettség teljesítése alól. A Cstv. 57. § (1) és (2) bekezdésében foglaltak szerinti sorrendben kerülhet sor a hitelezői igények kielégítésére a gazdálkodó szervezet vagyonából.

A Hpt. 99. § (1) és (2) bekezdése értelmében az Országos Betétbiztosítási Alap által nyújtott biztosítás a betétek számától és pénznemétől függetlenül kiterjed minden betétre, amelyet 1993. június 30-át követően állami garancia nélkül az Alapban tagsággal rendelkező hitelintézeteknél helyeztek el. A 101. § (1) bekezdése szerint az Alap a kártalanításra jogosult személy részére a befagyott betétekből, valamint azon betétkövetelésből, amely olyan hitelintézettel szemben áll fenn, amelynek engedélyét a felügyelet a 30. § (1) bekezdés b) vagy c) pontja alapján vontatta vissza, először a tőke, majd a kamat összegét személyenként a hitelintézeteknél összevontan legfeljebb 100.000,- euró összeghatárig forintban fizeti ki kártalanításként.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a hitelezői igény besorolásához és az Országos Betétbiztosítási Alaptól való kártalanítás igényléséhez szükséges annak megállapítása, hogy a felperes és az alperes között milyen tartalmú megállapodás jött létre. Annak megállapítása hiányában, hogy a felek között betéti szerződés jött létre, a felperes az Országos Betétbiztosítási Alaphoz kártalanítási igénnyel nem fordulhat, így a Pp. 123. §-a szerinti megállapítási kereset előterjesztésére – ahogyan azt az elsőfokú bíróság helyesen megállapította - a felperesnek jogvédelme érdeke fennáll, a megállapítási per megindításának feltételei igazoltak.

- 8 -

A felperes állítása szerint a felek között takarékbetéti szerződés jött létre, míg az alperes arra hivatkozott, a takarékbetétkönyvek részjegy-okmányként kerültek kiállításra. A felek előadása tehát egyező volt abban, hogy közöttük 2008. november 28. napján, és 2010. január 7. napján megállapodás jött létre, annak minősítése tekintetében tért el az álláspontjuk.

A Ptk. 207. § (1) bekezdése akként rendelkezik, a szerződési nyilatkozatot jogvita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel, a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett.

A szerződési nyilatkozat értelmezésére két megoldás létezik, a nyilatkozási elv és az akarat elv. Az akarat elv a nyilatkozó fél akaratából indul ki, a másik pedig abból, hogy az akaratot a nyilatkozat fejezi ki, tehát ezen van a hangsúly. A Ptk. 207. § (1) bekezdése –

korrekciókkal – a nyilatkozási elvet fogadja el. A nyilatkozat értelmezése során a törvény három szempontnak tulajdonít jelentőséget: a szavak általánosan elfogadott jelentésének, az eset összes körülményének és a nyilatkozó feltehető akaratának. Ha a felek szakszerűtlen, hibás jogi terminológiát használnak, jogilag tévesen minősítik a közöttük kialakult jogviszonyt, az esetben a bírói gyakorlat egyértelmű abban, hogy a jogviszony minősítése, a szerződések jellegének megítélése szempontjából nem annak elnevezése, hanem tartalma az irányadó (BH 1981/12/510., BH 1974/9/357. számú jogeset).

A fentiek alapján a bíróságnak a felek között létrejött megállapodást annak tartalma, a felek akarata és az eset összes körülményei alapján kellett vizsgálnia.

A Ptk. a bank és hitelviszonyokról szóló XLIV. fejezetében szabályozza a takarékbetét-szerződést (Ptk. 533-535. §). A takarékbetétekre vonatkozóan szabályozást tartalmaz az 1989. évi 2. tvr. (továbbiakban: Tvr.) is. A takarékbetét-szerződés alapján a pénzüintézet köteles a betéttestől takarékbetétkönyv vagy más okmány ellenében pénzt átvenni és annak összegét a szerződés szerint visszafizetni (Ptk. 533. § (1) bekezdés). A pénzüintézet a takarékbetét után a betét elhelyezés idejére kamatot fizet (Ptk. 533. § (3) bekezdés). A takarékbetét után járó kamat minden év december hó 31. napján esedékes (Tvr. 12. § (2) bekezdés). Takarékbetétet névre szólóan lehet elhelyezni (Ptk. 533. § (2) bekezdés).

A takarékbetét-szerződés megkötésekor a betétről kiállított okmány a betét összegét, az időtartamot, kamatot és az egyéb feltételeket okiratként bizonyítja, ezért kifizetést csak az okirat birtokában lehet kérni, ezáltal a takarékbetét hitelviszonyt testesít meg.

A 2006. július 1. napjától hatályos szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény (Sztv.) rendelkezése szerint, a részjegy tagsági jogokat testesít meg, belépéskor a tag az alapszabályban meghatározott számú és összegű, de legalább egy részjegyet jegyezhet, mely részjegyek csak azonos összegűek lehetnek. A részjegy nem átruházható és a szövetkezet adózott eredményéből részesedésre jogosít (52-53. §). A tagfelvételi kérelemről az alapszabályban meghatározott szervezet dönt, melyről a belépni kívánó személyt tájékoztatni kell. A tagsági viszony a felvételtől szóló határozat meghozatalának időpontjára visszamenő hatállyal jön létre akkor, amikor a tag a részjegy összegét befizette (43. §). Az Sztv. 44. § (2) bekezdésében tételesen felsorolja, a részjegyen fel kell tüntetni a szövetkezet nevét, székhelyét, a tag nevét, lakhelyét, a tag által vállalt és teljesített vagyoni hozzájárulás összegét, a részjegy kiállításának időpontját, a kiállításra jogosult aláírását.

- 9 -

Pf.IV.20.181/2013/3. szám

A fentiek értelmében a takarékbetét és részjegy két egymástól lényegesen különböző jogot testesít meg, míg a takarékbetét hitelviszonyhoz, a részjegy tagsági viszonyhoz kapcsolódik.

Az alperesi takarékszövetkezet 2008. novemberében és 2010. januárjában sorszámozással ellátott, névre szóló (fenntartásos), a Tvr. által a takarékbetétekre előírt alaki és tartalmi kellékeknek teljes körűen megfelelő, teljes bizonyítóerejű magánokiratokat (Pp. 196. § (1) bekezdés d) pont) állított ki a felperes részére, melyben a lekötési időt egy évben, a kamatot pedig évi fix 4,4 %-ban jelölte meg. A takarékbetétkönyv Általános Szerződési Feltételeinek 16. pontjában rögzítésre került, hogy a takarékbetét az Országos Betétbiztosítási Alap által biztosított, míg a bélyegzett szöveg ezzel ellentétes rendelkezést

tartalmaz. A takarékbetétkönyvek belső oldalára kézzel rájegyzésre került a „nagyösszegű részjegy” szöveg is. A N° 1... sorszámú takarékbetétkönyv 5-7. oldalán bejegyzések találhatók, mely szerint 2009. 2010. évben osztalék került kifizetésre. A takarékbetétkönyvek kiállításának dátuma és a kezdő összeg befizetéséről kiállított pénztári bizonylatok tartalma alapján – mely szerint a befizetések jogcíme „nagyösszegű részjegy” – megállapítható, hogy a nagyösszegű részjegy bejegyzés az okiraton a kiállításakor került feltüntetésre.

Az alperes a felek akaratát a takarékbetéti-szerződéshez szükséges takarékbetétkönyvbe foglalta, így az alperesre hárult a bizonyítási teher (Pp. 164. § (1) bekezdés), hogy hitelt érdemlően bizonyítékokkal, kétséget kizáró módon igazolja saját álláspontját, vagyis azt, hogy részjegy jegyzés történt.

Az alperes állította, hogy a felperes a szövetkezet tagjává vált, melyet az támaszt alá, hogy a szövetkezet tagnyilvántartásában szerepel. Erre vonatkozóan becsatolta a felperes által aláírt, 2008. november 28. napján kelt belépési nyilatkozatot, illetve, az alperes 2008. december 19-én megtartott igazgatósági ülése jegyzőkönyvét, a IV.2008/3. számú határozatát, mely szerint az igazgatóság egyhangúlag elfogadta a részjegyállomány és a taglétszám alakulásáról szóló tájékoztatót. Ezen jegyzőkönyv mellékletében a felperes mint 2008. évben tagsági viszonyt létesítő szerepel 57.800.000,- Ft összeggel.

Az elsőfokú bíróság körültekintően mérlegelte az alperes által szolgáltatott bizonyítékokat, és helyesen vette ítélezése alapjául az Sztv. 43. § (1) bekezdés tagfelvételre vonatkozó kógens szabályát. Az ezzel kapcsolatos bizonyítékok hiányosak, a tagfelvételi kérelem vezetőségi elbírálásának eredményéről szóló értesítés nem került elő az alperesi nyilvántartásból. Az alperes által szolgáltatott bizonyítékok ezen hiányosságán túlmenően – az Sztv. 44. § szerinti vélelmet keletkeztető – tagsági jogviszony keletkezését, fennálltát igazoló tagnyilvántartást sem tudott az alperes a per során becsatolni. Ezzel az alperes nem bizonyította, hogy a felperes az alperesi takarékszövetkezet tagjává vált 2008-ban. A 2010. évben történt befizetés kapcsán az alperes belépési nyilatkozatot, igazgatósági határozatot nem csatolt. Így nem bizonyította azt sem, hogy a felperes 2010-ben taggá vált. A bíróság vizsgálta továbbá, hogy a felperes akaratát a szerződéskötéskor milyen típusú megállapodás megkötésére irányult.

- 10 -

A 2008. évi belépési nyilatkozattal kapcsolatban a felperes állította, az okirat aláírására nem emlékszik, azt csak a hitelezői igénye bejelentésekor 2012. évben kapta kézhez, a takarékszövetkezetnél betétet kívánt elhelyezni. Ezzel kapcsolatban hangsúlyozni kell, hogy a felperes laikus, jogban járatlan személyként nyitotta meg a takarékbetétkönyvet, ezért életszerű, hogy a takarékbetétkönyv átvételekor az abba tett bejegyzéseket, úgy mint a „nagyösszegű részjegy”, illetve az OBA általi biztosítás hiánya, illetve a takarékbetét nyitása során az alperes által előkészített belépési nyilatkozat tartalmát nem vizsgálta. Ha észlelte is, annak jogi értelmezése nem volt tőle elvárható, ez okból nem fosztható meg a takarékbetéttel kapcsolatos igényérvényesítési jogától. Számára laikusként a takarékbetéti szerződés megkötésekor az bírt jelentőséggel, hogy a takarékbetétkönyvet kézhez kapja és abban az általa befizetett összeg feltüntetésre kerüljön. A felperes tekintetében alperes azt sem állította, hogy a megállapodás megkötését követően a takarékszövetkezetnél tagsági jogait gyakorolta volna (pl.: részközgyűléseken részt vett, illetve szavazott). A felperes takarékbetét-szerződés kötésére irányuló akaratát hangsúlyozó következetes

nyilatkozataival szemben az alperes – a ráháruló bizonyítási kötelezettség ellenére – nem tudta hitelt érdemlően bizonyítani azon állítását, hogy a felperes szubjektív szerződési szándéka átfogta volna a kiállított okirat tartalmától eltérő jogviszony létrehozását, azaz a szerződési akarata a takarékbetétkönyv részjegy-okmányként történő felhasználására irányult.

Összegezve a rendelkezésre álló bizonyítékok mérlegelésének eredményét – figyelembe véve az ezzel kapcsolatos nem helytálló alperesi hivatkozásokat is – a perbeli esetben az ítéletábra az elsőfokú bírósággal egyezően arra a meggyőződésre jutott, hogy a peres felek között egyező akaratuknak megfelelően 2008. november 28-án és 2010. január 7. napján takarékbetét-szerződés jött létre.

A Hpt. 99. § (1) és (2) bekezdése szerint, az Alap által nyújtott biztosítás a betétek számától és pénznemétől függetlenül kiterjed minden olyan betétre, amelyet 1993. június 30-át követően állami garancia nélkül az Alapban tagsággal rendelkező hitelintézetnél helyeztek el. A Hpt. 100. § (1) bekezdése tételesen felsorolja, hogy az Alap által nyújtott biztosítás, mely személyek betéteire nem terjed ki, ezen felsorolásban szereplő személyek közé a felperes azonban nem tartozik. A Hpt. 100. § (2) bekezdése rögzíti továbbá, hogy az Alap által nyújtott biztosítás nem terjed ki az olyan betétekre, amelyekre a betétes a szerződés szerint a szerződéskötés időpontjában elhelyezett azonos nagyságú és lekötési idejű betétekhez képest jelentősen magasabb kamatot, vagy más vagyoni előnyt kap, valamint az olyan betétekre, amelyről bíróság jogerős ítélettel megállapította, hogy az abban elhelyezett összeg pénzmosásból származik, továbbá amelyet nem Európában, vagy az Európai Unió, illetve a gazdasági együttműködés és fejlesztési szervezet tagállamainak törvényes fizetőeszközeiben helyeztek el. Figyelemmel arra, hogy a Hpt. 100. §-ában foglalt körbe a felperes által elhelyezett betét nem tartozik, így a 99. §-ban foglaltak alapján az Országos Betétbiztosítási Alap által nyújtott biztosítás a felperes betéteire is jogszabály erejénél fogva kiterjed, ahogyan ezt a takarékbetétkönyv 16. pontja helyesen rögzíti is.

A Ptk. 228. § (3) bekezdése szerint az érthetetlen, ellentmondó, jogellenes vagy lehetetlen feltétel semmis. Az ilyen feltétellel kötött szerződésre a részleges érvénytelenség szabályait (239. §) kell alkalmazni. Miután az OBA biztosításának

- 11 -

Pf.IV.20.181/2013/3. szám

fennálltára vonatkozóan a takarékbetétkönyv ellentmondó kikötéseket tartalmaz, továbbá a bélyegzőlenyomatban szereplő kikötés jogellenes, a bíróság megállapította, hogy a kikötés semmis, mely a megállapodás Ptk. 239. § (1) bekezdésében foglaltak szerinti részleges érvénytelenségét eredményezi.

A fentiekre tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bíróság mindenben helytálló ítéletét – a rendelkező részben írt szövegezési pontosítással – a Pp. 253. § (2) bekezdése és a Pp. 254. § (3) bekezdése alapján helybenhagyta.

Az alperes tárgyi illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt fellebbezési eljárási illeték viseléséről az ítéletábra a Pp. 78. §-a és a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése, 15. § (1) és (3) bekezdése alapján határozott.

Szeged, 2013. december 5.

Dr. Mányoki Zsolt sk.
a tanács elnöke

Dr. Gaálné dr. Jobbágy Ildikó sk.
előadó bíró

Dr. Dobler László sk.
táblabíró